

Kaliningradzki Kombinat Bursztynu — historia i perspektywy

Zoja Kostiaszowa*

Kaliningradzki Kombinat Bursztynu powstał obok paleogeńskich złóż bursztynu w miejscowości Jantarnyj (dawne Palmnicken) w 1947 r. [W skład Kaliningradzkiego Kombinatu Bursztynu wchodzi kopalnie: Palmnińska — najstarsza i nieczynna, *Primorskoje* — czynna oraz Plażowa, inaczej odcinek plażowy — najmłodsza kopalnia odkrywkowa na poziomie plaży, nieczynna. Kopalnia Palmnińska funkcjonowała w latach 1912–1972 (Kostiaszowa, 1995), kopalnia Plażowa — w latach 1972–2001, a kopalnia *Primorskoje* działa od 1976 r. (Kostiaszowa, 1999) — przyp. red.] (ryc. 1). W okresie reform gospodarczych w 1993 r. kombinat poddano prywatyzacji i przekształcono w spółkę akcyjną *Russkij Jantar*. W związku z nieefektywną działalnością i coraz większym zadłużeniem prywatyzacja przedsiębiorstwa, zgodnie z wyrokiem sądu, została w 1997 r. odwołana, a spółka akcyjna rozwiązana. Ponownie utworzono przedsiębiorstwo państwowe Kaliningradzki Kombinat Bursztynu, który do

nętrznął się przede wszystkim w spadku wydobycia surowca (tab. 1).

Dane w tab. 1 za lata 1995–1999 przytoczone zostały wg gazety *Kaliningradskaja prawda*. Informacje za 2000 r. ogłosił pierwszy zastępca dyrektora generalnego kombinatu N. Pietuchow. Dane za 2001 r. podane zostały wg oświadczenia dyrektora generalnego W. Gremcewa, a dane za 2002–2004 wg gazety *Jantarnyj kraj*. Jak widać z powyższych danych, największy, bo dwukrotny w stosunku do poprzedniego roku, spadek wydobycia surowca nastąpił w 1997 r.

Przyczyny były następujące:

- reorganizacja przedsiębiorstwa w tymże roku doprowadziła do tego, że w ciągu wielu miesięcy istniały dwa przedsiębiorstwa — spółka akcyjna i kombinat państwowy; wywołało to chaos w zarządzaniu produkcją.
- z powodu narosłych długów kombinat niejednokrotnie był odłączany od elektrowni, często też kierownictwo zakładu nie miało środków na paliwo i remont sprzętu, w wyniku czego zdarzały się długotrwałe przerwy w pracy kopalń.

Tendencja zmniejszania się wydobycia trwa do dzisiaj. Co więcej, przywrócenie wydobycia surowca do poziomu 700–800 ton rocznie w okresie najbliższych lat jest nierealne z powodu wyczerpania się podstawowego źródła surow-

Tab. 1. Wydobycie bursztynu w latach 1995–2005 łącznie z odcinka plażowego i kopalni *Primorskoje*

Rok	Liczba ton zebrana przez autorkę ¹	Liczba ton wg oficjalnych danych kierownictwa kombinatu ²
1995	744,0	brak danych
1996	800,0	602,6
1997	318,4	318,4
1998	483,5	484,9
1999	350,0	357,8
2000	441,8	441,8
2001	278,0	275,9
2002	135,0	207,9
2003	154,0	188,2
2004	237,0	261,5
2005	201,6	201,6
2006	120,0	120,0

¹ Wg komunikatów lokalnych gazet i innych środków masowego przekazu Obwodu Kaliningradzkiego

² Dane za 1995–2005 zostały przedstawione autorce przez zastępcę dyrektora generalnego zbytu spółki akcyjnej Kaliningradzkiej Jantarnyj Kombinat, Elenę Biriuczyńską, 25.07.2006 r. Dane za 2006 r. cytowane są wg wywiadu dyrektora generalnego kombinatu Władimira Ustinowa 5.12.2006 r. ze strony internetowej kombinatu www.amberplant.ru

dzisiaj znajduje się w stanie stałego kryzysu. Kryzys ten uzew-

Tab. 2. Rozdzielenie bursztynu z rejonu Sambii na frakcje (wg N. Pietuchowa, 2002)

Frakcje	Ilość w tonach	%
> 32 mm	21,0	4,7
32–23 mm	58,6	13,4
23–16 mm	57,6	13,1
16–14 mm	49,1	11,2
14–8 mm	75,0	17,1
< 8 mm	178,0	40,5
bursztyn niefrakcjonowany	2,5	–
Suma	441,8	

ca na tzw. odcinku plażowym. Wydobycie z tego odcinka zawsze wynosiło ponad 80% całej ilości wydobywanego bursztynu. Według danych Włodzimierza Borisenki, głównego geologa kombinatu, zawartość bursztynu w 1 m³ urobku w pierwszej połowie lat 1990. wynosiła 2,5 kg, a pod koniec tego dziesięciolecia obniżyła się do 1,2 kg. Zasoby odcinka plażowego zostały już wyczerpane. Obecnie kopalnia jest zalana i nieczynna.

Kopalnia *Primorskoje*, zgodnie z planami z czasów ZSRR, miała stać się zakładem o wydajności 1000 ton bursztynu rocznie, ale nawet w najlepszych latach nie osiągnęła takiego wydobycia. Według informacji W. Borisenki, największe wydobycie, jakie zostało odnotowane

*Kaliningradzkie Muzeum Bursztynu, pl. Marszałka Wasylewskiego 1, 23-616 Kaliningrad, Rosja

w kopalni, przypada na rok 1987 — 230 ton, najmniejsze zaś na rok 1998 — 84 tony (około 1/5 ilości surowca ze wszystkich kopalń). Zawartość bursztynu w kopalni *Primorskoje* wynosi średnio 1,4 kg w 1 m³ urobku. W porównaniu z odcinkiem plażowym bursztyn wydobywany w tej kopalni jest lepszego gatunku i występuje w bryłkach o większych rozmiarach. Jednak perspektywa wzrostu wydobywania w kopalni *Primorskoje* jest znikoma z powodu całkowitego niemal zniszczenia bardzo kosztownego sprzętu. Zniszczenie to obecne kierownictwo kombinatu szacuje na 80%.

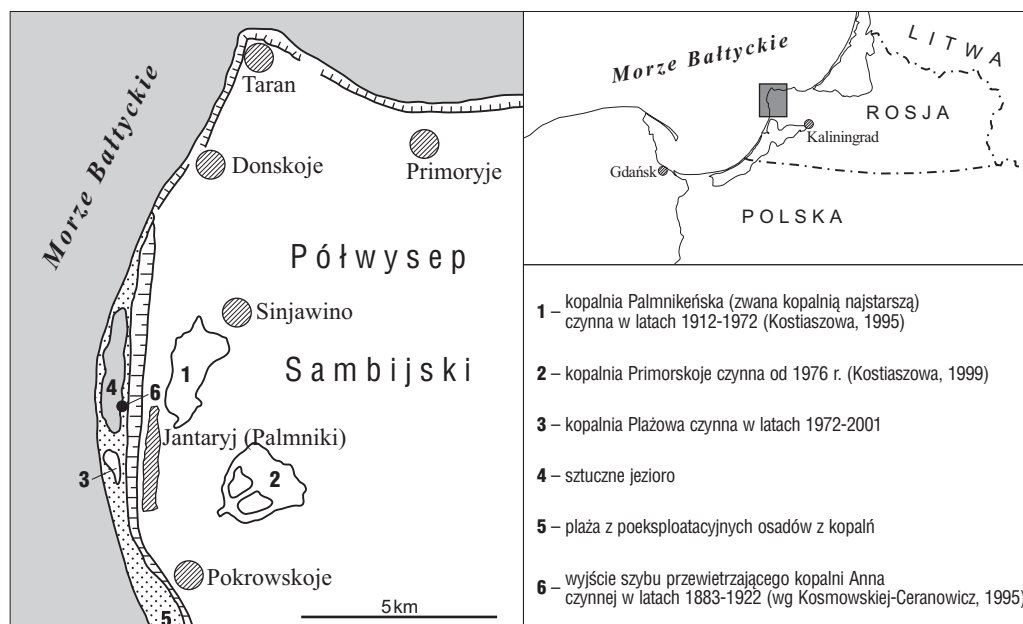
Równie ważna jak ilość wydobywania jest jakość uzyskanego surowca. Według danych N. Pietuchowa w 2000 r. 4,7% stanowiły bursztyny frakcji > 32 mm, a 40,5% frakcji < 8 mm (tab. 2).

Do początku lat 1990. w kombinacie istniał rozwinięty system chemicznej przeróbki bursztynu mniejszych frakcji, m.in. do produkcji lakierów i farb. Od 1993 r. cały ten drobny bursztyn jest składowany w magazynach. Według stanu na maj 2001 r. zgromadzono 2015 ton bursztynu. Co zrobić z tym surowcem — nikt nie wie.

W marcu 2003 r. nastąpiła kolejna reorganizacja kombinatu. Została rozpoczęta procedura bankructwa — na

dukcję wyrobów ze złota. Jednak nowe kierownictwo nie zdołało rozwiązać dwóch głównych problemów, a mianowicie: likwidacji zadłużenia kombinatu, które przekroczyło 2 miliony dolarów (według nieoficjalnych danych 4 miliony) — co jest porównywalne z wartością rocznej produkcji przedsiębiorstwa oraz braku środków na wymianę i modernizację maszyn i sprzętu. Jeżeli zakład będzie pozostawał własnością państwa, nie ma żadnych szans na zainteresowanie nim inwestorów z branży bursztynowej. Ponadto przydzielenie pieniędzy z budżetu obwodu kaliningradzkiego, które wielokrotnie obiecywano, z roku na rok jest odkładane.

Po upływie 18 miesięcy został przedłużony czas pracy zarządu z zewnątrz na następne pół roku. Z końcem maja 2005 r. podjęto ostateczną decyzję o rozdzieleniu wydobywania i przeróbki bursztynu między dwa odrębne przedsiębiorstwa z udziałem państwa: otwartą spółkę akcyjną Kaliningradskij Jantarnyj Kombinat (zajmujący się eksploatacją) oraz otwartą spółkę akcyjną Jantarnyj Juwelirprom (zajmującą się produkcją wyrobów). Zakup surowca będzie dokonywany według cen rynkowych, takich samych dla wszystkich kupców. Ten krok służy do zlikwidowania

Ryc. 1. Kopalnie bursztynu na Płw. Sambijskim (Rosja) (wg B. Kosmowskiej-Ceranowicz, 1995)

okres 18 miesięcy wprowadzono nowy zarząd z zewnątrz. Ponieważ przedsiębiorstwo jest państwową własnością federalną, z Moskwy przysłano ekipę kierowników i menadżerów, których zadaniem było przeprowadzenie restrukturyzacji produkcji oraz sanacji stanu finansowego.

Pierwsze działania nowego kierownictwa skierowano w celu zapobieżenia masowym kradzieżom bursztynu. Całkowicie wymieniono personel straży kombinatu, która została powierzona prywatnej firmie ochroniarskiej z Sankt Petersburga. Ponadto rozpoczęto redukcję zatrudnienia pracowników (z 1350 do ok. 800 osób). Zamknięto też niektóre nierentowne odcinki produkcji. Pracownicy zaczęli w miarę regularnie otrzymywać pensje. Zwiększono pro-

monopolu kombinatu w przemyśle bursztynowym. Sprzyja także konkurencyjności i stworzeniu jednakowych warunków dla wszystkich producentów wyrobów bursztynowych w regionie. Te ustalenia mogą pomóc zakończyć trwający ponad 10 lat kryzys w przemyśle bursztynowym.

Tłumaczyła Barbara Kosmowska-Ceranowicz

Literatura

- KOSTIASZOWA Z. 1995 — Powojenna historia Kombinatu eksploatacji i obróbki bursztynu na Sambii. *Przegl. Geol.*, 43: 364–367.
 KOSTIASZOWA Z. 1999 — Kłopoty z przemysłem bursztynowym na Sambii. *Przegl. Geol.*, 47: 702–703.